
Z żałobnej karty • Obituary Notices

POŻEGNANIE PROFESORA LEONA KACZMARKA (1911-1996)

26 października 1996 roku odszedł od nas na zawsze **Prof. Dr Leon Kaczmarek**, do czasu przejścia na emeryturę kierownik Zakładu Logopedii UMCS, kierownik Podyplomowych Studiów Logopedycznych, przewodniczący Polskiego Towarzystwa Logopedycznego.

Los dał mu długie, wypełnione pracą życie; obdarzając Go silnym charakterem, umożliwił działanie w różnych, mniej czy bardziej sprzyjających okolicznościach, a co najważniejsze — działalność ta pozostawiła trwałe ślady we wszystkich miejscach, w których przyszło Mu pracować. O takim życiu mówi się, że zostało spełnione.

Profesor Leon Kaczmarek urodził się w 1911 r. w Wanne w Westfalii, gdzie „za chlebem” wyemigrowali Jego rodzice. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości rodzina osiedliła się w Jarocinie (w 1919 r.). Tam też przyszły profesor ukończył gimnazjum neoklasyczne, a następnie studiował filologię polską w Poznaniu pod kierunkiem takich wybitnych językoznawców, jak Henryk Ułaszyn, Mikołaj Rudnicki, Edward Klich, Adam Tomaszewski. W latach 1934-1939 był asystentem (wolontariuszem), a następnie starszym asystentem w Uniwersytecie Poznańskim. Jednocześnie (w latach 1936-1939) pracował jako nauczyciel w szkole średniej. W latach 1945-1946 pełnił funkcję wicestarosty, a następnie starosty w Jarocinie (1946—1948) oraz Kole (1948-1950). Mieszkańcy tych miejscowości do tej pory pamiętają Go jako doskonałego gospodarza, mądrego organizatora oraz inicjatora wielu prac społecznych. Dowodem są telegramy kondolencyjne, w których serdecznie i z żalem żegnano Człowieka, który przed laty zrobił wiele dobrego dla ich miejscowości.

Do działalności naukowej Leon Kaczmarek powrócił w 1950 r. Najpierw został asystentem w Katedrze Germanistyki na Uniwersytecie Poznańskim, a następnie zorganizował tam Archiwum Fonograficzne. Archiwum to przekształciło się w Zakład Fonograficzny, kierowany przez przyszłego profesora (1951-1953), który w 1952 r. uzyskał tytuł doktora filozofii.

W 1954 r. Profesor Kaczmarek przeniósł się do Lublina, podejmując pracę — już jako docent — na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w charakterze kierownika Katedry Języka Polskiego. Równocześnie przyczynił się do zorganizowania innych kierunków filologicznych młodego wówczas jeszcze Uniwersytetu, takich jak filologia rosyjska, angielska, romańska; Jego zasługą było także zorganizowanie Laboratorium Nauki Języków Obcych.

W 1970 r. na wyższych uczelniach nastąpiły zmiany organizacyjne. Ponieważ już wcześniej, w 1969 r., będąc jeszcze kierownikiem Katedry Języka Polskiego, Profesor zorganizował pierwsze w Polsce Podyplomowe Studium Logopedii — z tejże Katedry został wyodrębniony Zakład Logopedii. W 1981 r. powstało jedyne w naszym kraju Podyplomowe Studium Surdologopedii. Przez kilka lat istniało także roczne Studium Logopedii Szkolnej. Kierownictwo

Zakładu Logopedii i studiów logopedycznych sprawował Profesor Kaczmarek aż do czasu przejścia na emeryturę.

Zainteresowania naukowe Profesora Kaczmarka były rozległe. Opublikował liczące się prace z zakresu topografii i dialektologii na podstawie materiałów z Wielkopolski, potem z Lubelszczyzny.

Jednakże życiowym powołaniem Profesora stała się logopedia. Jeszcze w 1953 r. ukazała się publikacja *Kształtowanie się mowy dziecka*, która zapoczątkowała ten właśnie kierunek badawczy (teoretyczny i praktyczny), kontynuowany już do końca działalności naukowej i organizacyjnej, a także społecznej. Zorganizował Polskie Towarzystwo Logopedyczne, którego zebranie założycielskie odbyło się w 1963 r. Towarzystwo zaczęło wydawać liczące się w świecie czasopismo „Logopedia”. Przewodniczącym Polskiego Towarzystwa Logopedycznego oraz naczelnym redaktorem „Logopedii” był przez niemal trzy dziesięciolecia Profesor Kaczmarek.

Najbardziej znane publikacje Profesora są związane z logopedią — teorią mowy, jej rozwojem oraz patologią. Poza wymienioną już monografią z 1953 r. najbardziej rozpoznawalną pozycją jest książka *Nasze dziecko uczy się mowy*, która miała 5 wydań (ostatnie w 1988 r.), zreżymowana łącząca warstwę popularyzatorską z naukowymi rozważaniami. Pozycją, która na trwałe weszła do logopedii, jest wyjątkowo starannie opracowany *Kwestionariusz do ustalania zaburzeń mowy (dyslalii) u dzieci*, wydany jeszcze w 1955 r. Wpływ na kształcenie wielu pokoleń logopedów wywarła *Korelacyjna klasyfikacja zaburzeń słownego i pisemnego porozumiewania się*, która porządkuje zaburzenia mowy z punktu widzenia objawów. Dla studiujących logopedię bardzo potrzebną i wartościową pozycją był *Program studiów logopedycznych* (1981), zredagowany i w dużej części opracowany przez Profesora.

Profesorowi bardzo leżały na sercu problemy nauczania mowy głuchych, niedosłyszących i głuchoniewidomych. Świadczą o tym m.in. takie prace, jak *Cybernetyczne podstawy kształtowania się mowy u głuchych*, *Kształtowanie się mowy u głuchociemnej Heleny Keller*.

Należy także podkreślić dbałość Profesora Kaczmarka o krzewienie kultury żywego słowa. Brał udział w jury konkursów recytatorskich na szczeblu wojewódzkim i ogólnopolskim, przyczyniał się do organizacji studenckich konkursów ogólnopolskich poezji i prozy staropolskiej.

Wśród rozlicznych form aktywności Profesora Kaczmarka należy wymienić współpracę z ośrodkami w kraju, np. z Uniwersytetem Warszawskim, gdzie był wykładowcą, oraz z Instytutem Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych w Warszawie (konsultant). Prowadził wykłady z teorii logopedii dla studentów w Łodzi, Białymstoku i wielu innych miastach.

Profesor Kaczmarek współpracował z logopedami z innych krajów. Dzięki osobie Profesora najściślejsze związki Zakład Logopedii łączyły z ośrodkami w Brnie i Ołomuńcu, utrzymywano też kontakty z logopedami niemieckimi i rosyjskimi. Efektem były konferencje międzynarodowe i współpraca wydawnicza.

Profesor był członkiem licznych towarzystw naukowych krajowych i zagranicznych, takich jak Polskie Towarzystwo Logopedyczne, Polskie Towarzystwo Językoznawcze, Lubelskie Towarzystwo Naukowe, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Polskie Towarzystwo Psychologiczne, Societas Linguistica Europea oraz komitetów redakcyjnych wielu czasopism.

Pod kierunkiem Profesora doktoryzowali się pracownicy UMCS oraz innych ośrodków: Józef Tadeusz Kania (przedwcześnie zmarły), Michał Łesiów, Jerzy Bartmiński, Józef Wierzchowski, Anna Sołtys, Elżbieta Kilińska-Ewertowska, Alina Kowalska. Wiele nazwisk zawierałaby lista magistrów oraz tych, którzy pod Jego kierunkiem pisali prace dyplomowe na studiach logopedycznych.

Nie sposób w krótkiej nocie wymienić wszystkie zasługi Profesora Leona Kaczmarka. Sam wykaz publikacji liczy ok. 150 pozycji.

Warto dodać jednak, że Jego działalność była zauważana i honorowana, m.in. Złotym Krzyżem Zasługi (1946), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1952), Odznaką Tysiąclecia Państwa Polskiego (1966), Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (1971), Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1973), Medalem 30-lecia Polski Ludowej (1978), tytułem Zasłużony Nauczyciel Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (1978), Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1984), Medalem 40-lecia Polski Ludowej (1984), Złotą Odznaką Honorową Polskiego Związku Głuchych (1967) oraz licznymi innymi odznakami, medalami i nagrodami.

Ze smutkiem uczniowie Profesora i wszyscy, którzy Go znali, przyjęli wiadomość o Jego odejściu. Śmierć jest nieunikniona, jednak pozostaje po człowieku dzieło, które stworzył, i ono bywa nieśmiertelne.

Anna Sołtys-Chmielowicz
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
Lublin